Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV
si Vás dovoľuje pozvať na stretnutie priateľov
teatrologickej literatúry a divadla

ČAS, PRIESTOR, SPOLOČNOSŤ A DIVADLO,

v rámci ktorého sa uskutoční prezentácia kníh

Andreja MAŤAŠÍKA:
Vznik a prvé roky Slovenského národného divadla

Nadeždy LINDOVSKEJ a kol.:
Od rekonštrukcie divadelnej inscenácie ku kultúrnym dejinám?

Jana VEDRALA:
Horizont události.

Publikácie vyšli v spolupráci s vydavateľstvom VEDA,
Pražská scéna a Divadelnou fakultou VŠMU.

Prezentácia kníh sa uskutoční 22. 3. 2016
za účasti herečky Márie Kráľovičovej a ďalších pozvaných hostí
v Malom kongresovom centre VEDY, vydavateľstva SAV
na Štefánikovej ulici č. 3 v Bratislave **o 15.00 hod.**

Tešíme sa na stretnutie!

ČAS, PRIESTOR, SPOLOČNOSŤ A DIVADLO

Pod názvom „**Čas, priestor, spoločnosť a divadlo**“ pripravil Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV stretnutie priateľov teatrologickej literatúry a divadla. Podujatie, súčasťou ktorého bude prezentácia troch kníh, sa uskutoční **v utorok 22. 3. 2016 o 15.00 hod. v Malom kongresovom centre** na Štefánikovej ulici 3 v Bratislave za účasti herečky Márie Kráľovičovej a ďalších pozvaných hostí.

Divadelné umenie je vo veľmi úzkom vzťahu so svetom a človekom, jeho životnými i vnútornými časopriestormi, pomáha vytvárať dejiny. Onedlho si pripomenieme storočnicu Slovenského národného divadla. Napriek tomu stále nepoznáme všetky fakty či udalosti z jeho histórie. Pomaly však skladáme túto mozaiku. K dielam, ktoré o SND máme, pribudli v minulom roku ďalšie dve. Knihou Andreja Maťašíka „*Vznik a prvé roky Slovenského národného divadla*“ slovenská teatrológia reflektuje vznik prvého profesionálneho divadla ako súčasti širšieho spoločenského pohybu po vzniku Česko-Slovenskej republiky. Elektronická publikácia „*Od rekonštrukcie divadelnej inscenácie ku kultúrnym dejinám?*“ kolektívu autorov z Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV a Divadelnej fakulty VŠMU (Peter Kováč, Nadežda Lindovská, Karol Mišovic, Michaela Mojžišová, Zdenka Pašuthová, Dagmar Podmaková) je zase výstupom prvej etapy projektu „100 rokov Slovenského národného divadla“ zameranej na rekonštrukcie kľúčových činoherných a operných inscenácií z rokov 1920 – 1938 a následnú charakteristiku inscenačného vývinu SND, estetických a poetických hľadaní divadelníkov (režisérov, hercov, dramaturgov, scénografov). Zažiť stretnutia s tými, čo patrili k zakladateľom SND, už možné nie je. Čoraz vzácnejšie sú však stretnutia aj s hereckou generáciou, ktorá prišla po nich. Herečka Mária Kráľovičová, ktorá prijala pozvanie ÚDFV SAV na priateľský rozhovor o počiatkoch Slovenského národného divadla, je jedna z našich prvých a prvoradých herečiek.

Stretnutie s kategóriami času a priestoru sa pri spomenutých dvoch knižných tituloch nekončí. V minulom roku ÚDFV SAV vydal v spolupráci s vydavateľstvom Pražská scéna aj monografiu Jana Vedrala „*Horizont události*“. Publikácia sa venuje problematike temporality v divadle a dráme na prelome tisícročí, či otázkam časopriestoru a jeho vnímania. Prináša podrobné analýzy emancipačných prejavov teatrality, ktorá dnes víťazi nad dramatickosťou, čím zámerne polemicky otvára divadelný diskurz.

- KD -

Andrej MAŤAŠÍK: Vznik a prvé roky Slovenského národného divadla

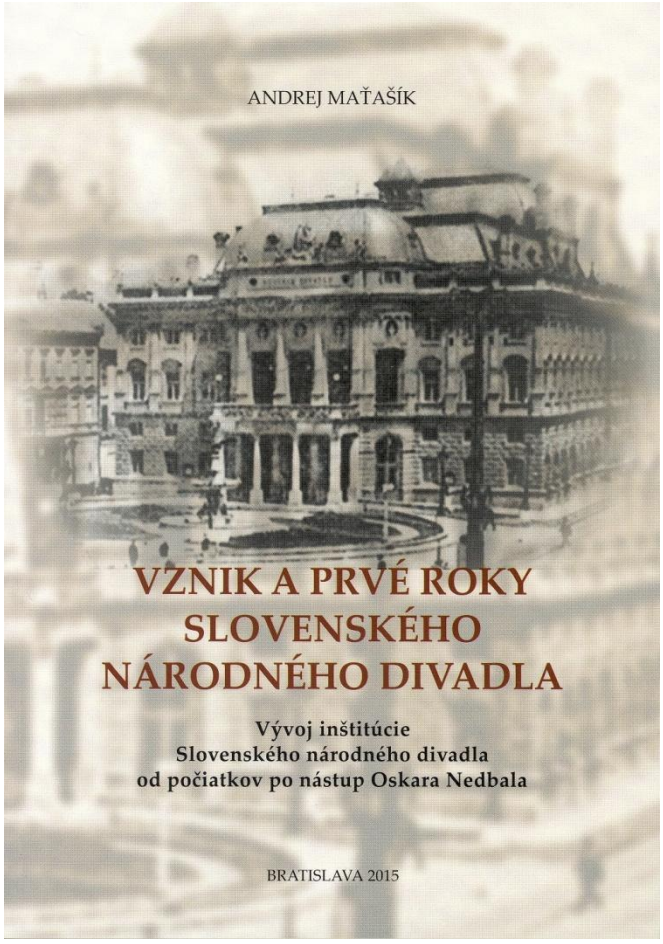

Vznik prvej slovenskej profesionálnej divadelnej inštitúcie dosiaľ naša teatrológia neskúmala v súvislostiach širších spoločenských pohybov, ku ktorým došlo po vzniku Česko-Slovenskej republiky. Autor sleduje zložité meandre realizácie zámeru vytvoriť Slovenské národné divadlo cez rozmanité dobové svedectvá a dokumenty a skladá tak mozaiku udalostí, ktoré na formovanie SND vplývali. Počnúc nevyhnutnosťou vojensky obsadiť slovenské územie a vytlačiť z neho maďarskú armádu, cez zápas medzi prívržencami čechoslovakizmu a zástancami autochtónnosti slovenského národa, až po osudy z východných Čiech privezeného profesionálneho divadelného telesa, ktoré začalo v meste bez slovenského divadelného a najmä diváckeho zázemia pôsobiť pod názvom Slovenské národné divadlo, no prevažnú väčšinu svojich predstavení hralo v češtine. V publikácii sa vysvetľuje aj vznik Družstva SND ako držiteľa koncesie nevyhnutnej pre organizáciu divadelných predstavení, vzťah Družstva SND a výkonných riaditeľov divadla, napätia medzi Družstvom SND a ministerstvom školstva a národnej osvety, ktoré činnosť divadla dotovalo a v neposlednom rade s mestom, ktorého magistrát uprednostňoval maďarských a nemeckých divadelných podnikateľov. Autor objasňuje viaceré zdanlivo nepochopiteľné kroky slovenských politických predstaviteľov v tejto súvislosti a na základe novoobjavených prameňov koriguje dlhodobo prežívajúce dezinterpretácie niektorých faktov. Vznik a vývoj inštitúcie Slovenského národného divadla autor skúma ako dôsledok politických rozhodnutí, ktoré sa dostávali do príkreho a ťažko riešiteľného rozporu s disponibilným slovenským kultúrnym a tvorivým potenciálom, pričom paradoxne slovenská divadelná historiografia doposiaľ obchádzala viaceré priekopnícke postavy (napríklad ignorácia prvých slovenských členov SND, herečky Lenky Kozlíkovej a hercov Ignáca Vinceka Hochštetského, Štefana Letza, Andreja Munza a Rudolfa Bachleta).
V publikácii sa po prvý raz objavujú citácie z dokumentov archivovaných kanceláriou prezidenta Masaryka, z archívu Klubu slovenských poslancov Národného zhromaždenia a dobovej tlače.
Spracovanie prvej etapy vývoja inštitúcie Slovenského národného divadla (po odovzdanie divadla do správy podnikateľa Oskara Nedbala) je prísľubom, že pokračovanie výskumu umožní rekonštruovať aj ďalší vývoj v neskorších rokoch.

MAŤAŠÍK, Andrej. Vznik a prvé kroky Slovenského národného divadla : vývoj inštitúcie Slovenského národného divadla od počiatkov po nástup Oskara Nedbala. Bratislava : Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, 2015. 117 s. VEGA 2/0046/13 - Spoločenské súvislosti vzniku Slovenského národného divadla. ISBN 978-80-971155-4-8

Nadežda LINDOVSKÁ a kolektív: Od rekonštrukcie divadelnej inscenácie ku kultúrnym dejinám?
100 rokov Slovenského národného divadla
Divadelné inscenácie 1920 – 1938 (činohra, opera) – 1. etapa

Elektronická publikácia autorov Nadežda Lindovská, Peter Kováč, Michaela Mojžišová, Zdenka Pašuthová, Dagmar Podmaková je výstupom prvej etapy projektu „100 rokov Slovenského národného divadla“. Výsledky, ktoré prináša ako „work in progress“, budú v nasledujúcich rokoch dopĺňané, sprostredkované pre širšie využitie v pedagogickom procese ako študijný materiál vo výučbe na vysokých školách (pre všetky stupne) v odboroch Divadelné umenie a Dejiny a teória divadelného umenia a tiež sprístupnené širokému okruhu čitateľov prostredníctvom inscenačných dejín – rekonštrukcií kľúčových činoherných a operných inscenácií, následnej charakteristiky inscenačného vývinu SND, estetických a potetických hľadaní divadelníkov (režisérov, dramaturgov, scénografov). Zápas o profesionalizáciu prvej divadelnej scény je kladený do súvislostí jej kvalitatívneho zrenia, ako aj kontaktov s inonárodnými kultúrami a pod. Kolektívna monografia prináša okrem zásadných výstupov v podobe viacerých ucelených kapitol charakteristiky a rekonštrukcie činoherných a operných inscenácií Slovenského národného divadla z uvedeného obdobia: Inkognito J. Palárika (1921), Tragédia človeka I. Madácha (1926), Višňový sad A. Čechova (1934), Ženský zákon J. G. Tajovského (1929, 1934), Ruská Lady Macbeth D. Šostakoviča (1935) a Biela nemoc K. Čapka (1937). Spoločná elektronická publikácia ÚDFV SAV a DF VŠMU je sprístupnená verejnosti online na webovej stránke http://www.udfv.sav.sk/?site=100.rokovSND so zverejnením verejnej diskusie na tému projektu a ďalších informácií, čím sa vytvára možnosť interaktívnej komunikácie riešiteľov s verejnosťou.

LINDOVSKÁ, Nadežda - BOKES, František - KOVÁČ, Peter - MIŠOVIC, Karol - MOJŽIŠOVÁ, Michaela - PAŠUTHOVÁ, Zdenka - PODMAKOVÁ, Dagmar. Od rekonštrukcie divadelnej inscenácie ku kultúrnym dejinám? : 1. etapa projektu 100 rokov Slovenského národného divadla, Divadelné inscenácie 1920 – 1938 (činohra, opera). Bratislava : Veda : Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV : Divadelná fakulta Vysokej školy múzických umení, 2015. 337 s. VEGA č. 2/0070/13. ISBN 978-80-224-1488-3

Jan VEDRAL: Horizont události

Teoretická práca autora je obsiahlou analýzou tendencií, ktoré sa v európskom divadle začali pozvoľna objavovať síce už pred 100 rokmi, avšak až v ostatných rokoch získali novú podobu a nebývalú intenzitu. Výrazne určujú súčasný divadelný vývoj a ovplyvňujú divadelnú tvorbu (včítane dramatickej) priamo v jej podstate. Monografia sa venuje problematike temporality v divadle a dráme na prelome tisícročí, otázkam časopriestoru a jeho vnímania, odvoláva sa na teoretické, filozofické koncepty i exaktnú vedu a prináša ich nové interpretácie na základe tzv. teoretickej i praktickej dramaturgie. Ďalej prináša podrobné analýzy emancipačných prejavov teatrality, ktorá dnes víťazí nad dramatickosťou, čím zámerne polemicky otvára divadelný diskurz.

VEDRAL, Jan. Horizont události. Dramaturgie řádu, postdramaturgie chaosu : dramaturgické eseje. Praha ; Bratislava : Pražská scéna : Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, 2015. 284 s. Divadelní studia 21. století, svazek 23. VEGA 2/0187/12 - Pravda a metóda v divadle ISBN 978-80-86102-95-5